

Η εν Αγάπη αληθινή Αυτονομία (Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο σκοπός στον οποίο αποβλέπουν οι ανθρωπιστές φιλόσοφοι είναι να αποκτήσει ο άνθρωπος ηθική αυτονομία. Φαίνεται όμως ότι τελικά ο άνθρωπος, αυτό που έχει πραγματικά ανάγκη είναι η αγάπη. Η Χριστιανική Ηθική δεν ενδιαφέρεται για την ηθική αυτονομία του ανθρώπου, αλλά κύριο μέλημά της είναι να δεχτεί ο άνθρωπος την αγάπη του Θεού, να αποκτήσει την κατά χάρη υιοθεσία και την ένταξή του στον οίκο του Πατρός. Εκεί, όχι μόνο αποτινάσσει κάθε τι που τον ετερονομεί και βρίσκει την πολυπόθητη ηθική αυτονομία, αλλά επιπλέον αγιάζεται με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος και μετέχει στην ζωή του Θεού και της απόλυτης ελευθερίας Του. Επιχειρείται στην συνέχεια μία προσπάθεια ενίσχυσης της παραπάνω θέσης της Χριστιανικής Ηθικής. Αρχικά θα λέγαμε ότι η αγάπη είναι θεμελιώδες στοιχείο της ουσίας του ανθρώπου. Ο μέγας Βασίλειος επισημαίνει ότι ο άνθρωπος δεν διδάχτηκε από κανέναν να αγαπάει, διότι υπήρχε ήδη στη φύση του «σπερματικός τις λόγος... οἰκοθεν ἔχων τὰς ἀφορμὰς τῆς πρὸς τὸ ἀγαπᾶν οἰκειώσεως» [384]. Ο άνθρωπος αναδύεται απ' την αγάπη του Θεού, επομένως με αυτήν τρέφεται και σ' αυτήν ολοκληρώνεται [385].

Το είναι του ανθρώπου συνδέεται με την αγάπη. Είναι οντολογικό στοιχείο της ύπαρξής του. Δεν υπάρχει άνθρωπος που να μην αγαπάει. Ακόμη κι ο δολοφόνος ή ο ληστής ή κι ο πιο «εγωϊστής» άνθρωπος αγαπάει, απλά η αγάπη αυτών είναι

διστραμμένη. Το είναι τους είναι προσκολλημένο στον εαυτό τους, μόνο αυτόν αγαπούν και μόνο αυτόν αναγνωρίζουν. Η αγάπη τους διασπά την ενότητα της ανθρώπινης φύσης, είναι δηλαδή γνωμικά αντίθετη προς το ενιαίο ανθρώπινο φυσικό θέλημα, το οποίο την ενοποιεί. Συνεπώς, αυτός που αγαπάει μόνο τον εαυτό του, αγνοώντας τους άλλους, αντιτίθεται στην ίδια του τη φύση και παραμένει πάντοτε μη άνθρωπος. Είναι ευνόητο ότι, αφού δεν υπάρχει εδώ αληθινός άνθρωπος, δεν μπορεί να υπάρξει αληθινή ηθική, οπότε και ηθική αυτονομία.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι, για να κατανοήσουμε καλύτερα την Χριστιανική Ηθική, πρέπει να αναφερόμαστε σε οντολογικό επίπεδο, όπου μόνο εκεί κατανοούμε ότι η χριστιανική αγάπη είναι ελευθερία κι ότι η ελευθερία είναι αγάπη. Η αγάπη που δεν οδηγεί στην ελευθερία δεν είναι αληθινή. Όταν γίνεται λόγος για δουλεία του ανθρώπου στα πάθη, στην ουσία λέμε ότι ο άνθρωπος αγαπάει διστραμμένα τον εαυτό του (φιλαυτία). Ειπώθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο ότι αυτό οφείλεται στην πτώση, στις συνέπειες της οποίας υπόκειται όλο το ανθρώπινο γένος. Εδώ εμφανίζεται το ερώτημα: Με ποιόν τρόπο μπορεί τελικά ο άνθρωπος να καταξιώσει την έμφυτη αγαπητική διάθεσή του; Αυτό θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στη συνέχεια. Η αληθινή αγάπη είναι η αγάπη του αγαθού, το οποίο είναι, όπως και η ανθρώπινη φύση, ένα κι αντικειμενικό. Δεν πηγάζει από τον άνθρωπο ούτε απ' τα κτιστά πράγματα του κόσμου, διότι προήλθαν από το μη είναι. Η αναζήτησή του μετατοπίζεται στο Άκτιστο, γιατί το όντως αγαθό δεν μπορεί να είναι πεπερασμένο, αλλά αιώνιο. Για την Χριστιανική Ηθική, το όντως αγαθό είναι ο Θεός [386], γι αυτό μόνο η αγάπη στον Θεό παρέχει πληρότητα ύπαρξης στον άνθρωπο.

Σ' αυτό το σημείο, κρίνεται αναγκαίο να επισημάνουμε την κατ' εικόνα Θεού δημιουργία του ανθρώπου, έτσι ώστε να καταλάβουμε τον λόγο, για τον οποίο συνδέεται τόσο πολύ ο άνθρωπος με την αγάπη για το αγαθό. Για να γνωρίσουμε

όμως την εικόνα (τον άνθρωπο), θα πρέπει πρώτα να δούμε το πρωτότυπο (τον Θεό). Τον Θεό όμως «οὐδείς ἑώρακε πώποτε» [387]. Είναι άπειρος και ακατάληπτος, και «τοῦτο μόνον αὐτοῦ καταληπτόν, ἡ ἀπειρία καί ἀκαταληψία» [388]. Αποκαλύφθηκε όμως στον άνθρωπο και του δίδαξε ότι ο Θεός «ἀγάπη ἐστίν» [389]. Το ίδιο Του το Είναι ταυτίζεται μ' αυτήν και η αληθινή αγάπη πηγάζει μόνο απ' Αυτόν. Δημιούργησε τον άνθρωπο από αγάπη και ενεφύτευσε στη φύση του την αγαπητική διάθεση και επιθυμία για τη θεία αγαθότητα. Με λίγα λόγια, η εικόνα αποκτά την ιδιότητά της ως εικόνα ακριβώς επειδή σχετίζεται με το πρωτότυπό της και όσο φέρει πάνω της τα χαρακτηριστικά της ομορφιάς του πρωτοτύπου, τόσο παραμένει κι η ίδια της όμορφη [390]. Ο Θεός είναι αγάπη, άρα κι ο άνθρωπος παραμένει άνθρωπος, όσο παραμένει στην αγάπη. Επειδή ο Θεός θέλησε να δώσει έναν σκοπό στον άνθρωπο, του έδωσε το καλύτερο που διέθετε, τον ίδιο Του τον Εαυτό [391]. Ο άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς αναφέρει ότι κατά την δημιουργία του ανθρώπου, ο Θεός «διέχυσε εἰς τό εἶναι του τόν πόθον τῆς θείας ἀπεραντοσύνης τῆς ζωῆς, της γνώσεως και της τελειότητος» [392]. Η πείνα και η δίψα που έχει ο άνθρωπος για την θεία απειραντοσύνη δεν ικανοποιείται ποτέ, παρά μόνον με την αγάπη του Θεού. Μόνο Αυτός είναι Άπειρος, οπότε ο αμέτρητος πόθος του ανθρώπου ικανοποιείται στον Θεό πλήρως και περισσώς. Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης αναφέρει ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να βαστάξει το πλήρωμα της χάριτος κι ότι αν το κάνει, θα πεθάνει [393].

Όλη η ζωή του χριστιανού πρέπει να έχει ως σκοπό το εξής: να αποκτήσει την αρετή της αγάπης [394]. Δεν είναι αντιφατικό με τα προηγούμενα αυτό που λέμε, γιατί, όπως λέει ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης: «σκοπός ἐστίν οὐχ ὅπως ἀναποισθεῖν τῶν καλῶν ὀρέγεσθαι (τοῦτο γάρ αὐτομάτως ἐγκείται τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, τό πρός το καλόν ἐπιρρεπῶς ἔχειν), ἀλλ' ὅπως ἂν μή ἀμάρτοιμεν τῆς τοῦ καλοῦ κρίσεως» [395]. Δηλαδή, ο σκοπός του ανθρώπου δεν είναι να του αρέσει το καλό, αφού αυτή η όρεξη υπάρχει ήδη στη φύση του, αλλά να διακρίνει το όντως καλό από το ψευδώς καλό. Και ο Αριστοτέλης λέει ότι όλες μας οι πράξεις και επιλογές, φαίνεται ότι αποβλέπουν σε κάποιο αγαθό [396]. Το πρόβλημα έγκειται στην διάκρισή του.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

384. Μεγάλου Βασιλείου, Ὅροι κατά πλάτος, PG 31, 908C.

385. Μαντζαρίδη, Ὁ.π., σ. 238.

386. Βλ. Ματθ. 19, 17.

387. Ιω. 1, 18.

388. Ιωάννου Δαμασκηνού, *Έκδοσις Ακριβής της Ορθοδόξου Πίστεως*, PG 94, 800C.

389. Α' Ιωάννου 4, 8.

390. Βλ. Γρηγορίου Νύσσης, *Εις τους Μακαρισμούς 1*, ΕΠΕ 8, 131.

391. Βλ. Αθανασίου Γιέφτιτς, *Από την ελευθερία στην αγάπη*, Αθήνα 2012, σ. 32.

392. Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς, *Άνθρωπος και Θεάνθρωπος*, σ. 106.

393. Βλ. Αρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ, *Ό.π.*, σ. 458.

394. Βλ. Α' Κορ. 13, 1-3.

395. Γρηγορίου Νύσσης, *Είς τους Μακαρισμούς 5*, ΕΠΕ 8, 208.

396. Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*, Βιβλιοθήκη Αρχαίας Ελλάδας, Published by the National Geographic Society, σ. 15.